

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. президента
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

В. М. Ожоган

«27» травня 2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю
033 «ФІЛОСОФІЯ»
(галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»)

Схвалено
Вченою радою
факультету гуманітарних наук
(протокол № 3 від 26 травня 2020 р.)

КИЇВ – 2020

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2020 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 033 «Філософія» має за мету з'ясування рівня фахових компетентностей, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів із засадничих філософських («Метафізика», «Епістемологія», «Логіка», «Філософська антропологія», «Філософія історії», «Соціальна філософія», «Філософія науки», «Етика», «Естетика») та історико-філософських («Антична філософія», «Індійська філософія», «Філософія Східної Азії», «Філософія середніх віків», «Філософія доби Відродження», «Філософія Нового часу», «Німецька класична філософія», «Сучасна західна філософія», «Філософська думка в Україні» та ін.) дисциплін; визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 033 «Філософія» проводиться у формі **усного екзамену**, під час якого кожен абітурієнт надає відповіді на **три питання**, вміщені в обраному ним білеті.

Кількість білетів – 35.

Час на підготовку до відповіді – 30 хв.

Тривалість опитування одного абітурієнта – до 30 хв.

Зразок білета:

1. Пізнання: його сутність, рівні та форми.
2. Вчення Платона про державу.
3. Постструктуралізм як феномен.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

1. Філософія, її сутність і завдання.
2. Буття як філософська проблема. Головні категорії онтології.
3. Поняття субстанції і типи онтологічних теорій.
4. Час і простір: онтологічний і соціальний виміри.
5. Свідомість, її структура і функції.
6. Свобода як філософська проблема.
7. Проблема буття Бога. Докази його існування.
8. Пізнання: його сутність, рівні та форми.
9. Проблема істини. Критерії достовірності в науковому пізнанні.
10. Проблема методу в науковому пізнанні.
11. Наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності.
12. Предмет філософської антропології.
13. Людська тілесність як філософська проблема.
14. Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість».

15. Цінності, їх класифікація та функції.
16. Предмет соціальної філософії.
17. Наука і техніка як соціальні феномени.
18. Культура і суспільство.
19. Інформаційне суспільство як предмет філософського осмислення.
20. Предмет філософії історії.
21. Лінійні моделі історії. Ідея поступу в історії.
22. Циклічні моделі історії.
23. Поняття суб'єкта історії.
24. Проблема смислу історії.
25. Предмет і завдання етики.
26. Основні типи етичних вчень.
27. Мораль як соціальний феномен.
28. Поняття і структура моральної свідомості.
29. Предмет і закони логіки.
30. Естетика як філософська дисципліна.
31. Ортодоксальні та неортодоксальні системи у класичній філософії давньої Індії.
32. Буддизм: вчення про чотири шляхетні істини.
33. Конфуціанство. Етичне вчення Кун-Фу-Цзи.
34. Лао-цзи: вчення про «дао».
35. Філософія мілетської школи.
36. Філософія Геракліта Ефеського.
37. Вчення про буття у філософії Парменіда.
38. Атомістика Левкіппа-Демокріта.
39. Філософія софістів.
40. Сократ і сократичні школи.
41. Вчення Платона про ідеї.
42. Вчення Платона про державу.
43. Аристотель про предмет «першої філософії».
44. Етика Аристотеля, вчення про чесноти.
45. Філософія епікуреїзму.
46. Філософія скептицизму.
47. Філософія стоїцизму.
48. Філософія неоплатонізму.
49. Середньовічна філософія: періодизація та історична специфіка.
50. Ранньохристиянська апологетика.
51. Патристика та її місце в історії середньовічної філософії..
52. Виникнення та сутність середньовічної схоластики.
53. Сутність суперечки про універсалії та її місце в історії середньовічної філософії.
54. Основні риси та етапи розвитку філософії доби Відродження.
55. Флорентійський неоплатонізм.
56. Поняття «вченого незнання» у Миколи Кузанського.
57. Філософський світогляд Дж. Бруно.
58. Політико-філософська доктрина Нікколо Макіавеллі.
59. Концепція нової науки у Ф. Бекона.
60. Поняття методу в Р. Декарта. Головні правила методу.
61. Критика сцієнтизму та проблема людини у філософії Б. Паскаля.
62. Т. Гоббс про сутність та походження держави.
63. Монізм і натуралістичний пантеїзм Б.Спінози.
64. Монадологія Ляйбніца.
65. Критика теорії вроджених ідей у Д. Локка.
66. Суб'єктивний ідеалізм Д. Берклі.

67. Скептицизм і феноменалізм Д. Г'юма.
68. Просвітництво як явище європейської культури.
69. Просвітницький матеріалізм Ламетрі, Гельвеція і Гольбаха.
70. Головна проблема критичної філософії І.Канта. Структура кантівської філософської системи.
71. Практична філософія Канта. Визначення категоричного імперативу.
72. Три головні засади науковчення Й. Г. Фіхте.
73. Трансцендентальний ідеалізм та філософія одкровення Ф. В. Й. Шеллінга.
74. Система абсолютного ідеалізму Гегеля.
75. Сутність матеріалістичного розуміння історії.
76. Поняття «волі до життя» у філософії А. Шопенгауера.
77. Ніцшеанський нігілізм і критика метафізики.
78. Проблема розуміння та категорія життя у філософії В. Дільтея.
79. Основні поняття класичного психоаналізу.
80. С. К'еркегор і становлення філософії екзистенціалізму.
81. Поняття екзистенції у філософії К. Ясперса.
82. Поняття Dasein та екзистенції у фундаментальній онтології М. Гайдеггера.
83. Екзистенціалізм Ж.-П. Сартра.
84. Поняття абсурду у філософії А. Камю.
85. Позитивізм та головні етапи його еволюції.
86. Філософія мови Л. Вітгенштайна.
87. Поняття парадигми та концепція наукових революцій Т. Куна.
88. Критичний раціоналізм К. Поппера.
89. Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса.
90. Феноменологічна філософія Е. Гуссерля.
91. Предмет і проблематика філософської герменевтики.
92. Структуралізм як напрям гуманітарного знання і філософська течія.
93. Постструктуралізм як феномен.
94. Поняття постмодернізму.
95. Поняття археології знання у М. Фуко.
96. Ідейні рухи в російській культурі 30-40-х років XIX ст., їх роль у розвитку російської філософії.
97. Російський релігійно-філософський Ренесанс кінця XIX – початку XX ст.: його сутність, основні течії та напрями.
98. Рецепція західноєвропейської філософії (позитивізм, неокантіанство, неогегельянство, феноменологія) на російському ґрунті.
99. Розуміння філософії в культурі Київської Русі.
100. Філософія в Києво-Могилянській академії.
101. Філософські ідеї Г. Сковороди.
102. Філософія в Київській духовній академії.
103. Філософія в Університеті Св. Володимира.
104. Вчення О. Потебні про мислення і мову.
105. Вчення В. Вернадського про ноосферу.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Підручники, посібники

1. Антисери Д., Реале Дж. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 3. От Возрождения до Канта. – СПб. : Пневма, 2002. – 880 с.
2. Антисери Д., Реале Дж. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 1–2 : Античность и Средневековье. – СПб. : Пневма, 2000. – 688 с.
3. Антисери Д., Реале Дж. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. – СПб. : Пневма, 2003. – 880 с.
4. Асмус В. Ф. Античная философия. – Изд. 4-е. – М. : Высшая школа, 2009. – 400 с.
5. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії : Підручник. – К. : Либідь, 2004. – 488 с.
6. Гусєв В. І. Західна філософія нового часу XVII – XVIII ст. : Підручник для вузів. – 2-е вид. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.
7. Естетика: підручник / за ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 520 с.
8. История философия: Запад – Россия – Восток. Кн. 1 : Философия древности и средневековья / под ред. Н. В. Мотрошиловой. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. Шичалина, 1995. – 477, [3] с.
9. История философия: Запад – Россия – Восток. Кн. 2 : Философия XV–XIX вв. / под ред. Н. В. Мотрошиловой. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. Шичалина, 1996. – 557 с.
10. История философия: Запад – Россия – Восток. Кн. 3. Философия XIX–XX вв. / под ред. Н. В. Мотрошиловой и А. М. Руткевича. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. Шичалина, 1998. – 444, [2] с.
11. История философия: Запад – Россия – Восток. Кн. 4. Философия XX в. / под ред. Н. В. Мотрошиловой и А. М. Руткевича. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. Шичалина, 1999. – 448 с.
12. Киричок О. Б. Філософія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава : РВВ ПДАА, 2010. – 381 с.
13. Конверський А. Є. Логіка: підручник. – 2-ге вид., випр. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. – 391 с.
14. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії : Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. – Л. : Світ, 2001. – 318 с.
15. Крічлі С. Вступ до континентальної філософії. – К. : ТОВ Стилос, 2008. – 152 с.
16. Малахов В. А. Етика : курс лекцій. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. – 214 с.
17. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини. – К. : Абрис, 1995. – 336 с.
18. Основи практичної філософії : підручник / А. М. Лой (наук. ред., А. О. Баумейстер, Т. І. Ящук та ін. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2011. – 531 с. (2-ге вид. – К., 2016).
19. Петрушенко В. Л. Філософія : курс лекцій : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти II – IV рівнів акредитації. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : Каравела ; Львів : Новий світ – 2000, 2002. – 544 с.
20. Рьод В. Шлях філософії: XIX–XX ст. – К. : Дух і Літера, 2010. – 368 с.
21. Рьод В. Шлях філософії: з XVII по XIX століття. – К. : Дух і Літера, 2009. – 388 с.
22. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 1 : Антична і середньовічна філософія. – Л. : Свічадо, 1997. – 456 с.
23. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 2 : Філософія Нового часу до 1830 року. – Л. : Свічадо, 1999. – 352 с.
24. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 3 : Філософія XIX століття і новітня. – Л. : Свічадо, 1999. – 568 с.

25. Ящук Т. І. Філософія історії : курс лекцій : навч. посібник для вузів. – К. : Либідь, 2004. – 536 с.

Довідкова література

1. История философии. Энциклопедия / сост. и гл. науч. ред. А. А. Грицанов. – М. : Интерпрессервис ; Книжный дом, 2002. – 1376 с.
2. Новая философская энциклопедия : в 4 т. / Ин-т философии Рос. акад. наук, Нац. обществ.-науч. фонд; Науч.-ред. совет.: В. С. Степин [и др.]. – 2-е изд., испр. и дополн. – М. : Мысль, 2000– 2010.
3. Современная западная философия : энциклопедический словарь / под ред. О. Хеффе, В. С. Малахова, В. П. Филатова и др. – М. : Культурная революция, 2009. – 392 с.
4. Философия: энциклопедический словарь / под ред. А. А. Ивина. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с.
5. Філософська думка в Україні: біобібліографічний словник / авт. кол. : В. С. Горський, М. Л. Ткачук, В. М. Нічик та ін. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2002. – 244 с.
6. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; [В. І. Шинкарук (голова редкол.)]. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
7. Stanford Encyclopedia of Philosophy [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://plato.stanford.edu/contents.html>

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати вступного іспиту з фаху за спеціальністю 033 «Філософія» оцінюються за 100-бальною шкалою.

Оцінювання усних відповідей абітурієнта на питання екзаменаційного білета за спеціальністю 033 «Філософія» здійснюється за такими критеріями:

Сумарна кількість балів за усні відповіді на питання білета	Критерії оцінювання
91 – 100	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді абітурієнта засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
76 – 90	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді абітурієнта засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
50 – 75	Абітурієнт надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 49	Абітурієнт не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують незадовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

Абітурієнт вважається таким, що склав вступний іспит з фаху за спеціальністю 033 «Філософія», якщо його оцінка за усні відповіді на питання екзаменаційного білету становить **50 – 100 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка є нижчою за 50 балів (**0 – 49 балів**), абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 033 «Філософія».